

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

ומ שגיו

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

אָמוֹת: מו (א) וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל
 וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וַיָּבֵא בְּאֶרֶץ שֶׁבַע
 וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק:
 (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל
 בְּמַרְאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
 יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַנְּנִי: (ג) וַיֹּאמֶר
 אָנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֶל-תִּירָא

מו (א) ישראל ריוטע אלוף
 מיט אללעם, וואס
 איהם אנגעהארטע, אונד
 לאנגטע צו באר שבע און דא
 זעלבסטבראכטע ער אפפער
 דעם גאטטע זיינעם פאטערס
 יצחק. (ב) גאטט שפראך צו
 ישראל אים נעכטליכען געווי-
 טע, שפראך נעמליך: יעקב!
 יעקב! דיעזער שפראך: היער
 בין איד! (ג) ער שפראך: איד
 בין דער גאטט דיינעם פא-
 טערס! פירכטע דך ניכט,

מרדה

תרגום אונקלוס

מו (א) וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל-הָיָה וַאֲחָיָה
 לְבָאָר שֶׁבַע וַיִּזְבַּח דְּבָחִין לְאֱלֹהָא
 דְּאָבִיהֵי יִצְחָק: (ב) וַאֲמַר יְיָ לְיִשְׂרָאֵל בְּחֻוּוּ
 דְּלַיְלָא וַאֲמַר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַאֲמַר הָאֲנָא:
 (ג) וַאֲמַר אָנָא אֵל אֱלֹהָא דְּאָבִיךָ לְאֶתְרָא

מו (א) בארה שבע. כמו לבאר שבע ה"א
 בסוף תיבה במקום למ"ד בתחילתה:
 לאלהי אביו יצחק. מייב אדם בכבוד אביו
 יותר מנכבוד זקנו לסינך תלה בילצק ולא
 באברהם: (ב) יעקב יעקב. לשון חנה:
 (ג) אל תירא מרדה מזרימה. לפי שהיה
 מילך

ר ש י

ב א ו ר

(ר"ע ספורנו), וכן סופר בספר הישר שאמר אלך ואראה את בני במלרים ואשובה ארץ כנען
 אשר דבר אלהים לאברהם כי לא אוכל לעזיב את ארץ מולדתי: והנה דבר ה' אליו רד
 מזרימה עם כל ביתך ושב שם אל תירא מרדת מזרימה כי לגוי גדול אשימך שם עב"ל:

מו (א) לאלהי אביו יצחק, שעשה שם יצחק מזבח בבאר שבע כשגלה לו הקב"ה כמה שבת
 בפ' אלה תולדת (לעיל כ"ו כ"ה), ועשה גם הוא שם זבחים כמו שעשה אביו (הרשב"ם),
 ור"ע ספורנו כתב לאלהי אביו יצחק, שאמר ליצחק אל תרד מזרימה (שם ב'): (ב) יעקב
 יעקב, קריאת הכפל לזורך שהי' קורא פעם אחר פעם לזרו הנקרא, ועוד כ' הוד"ק (בספרוש
 לספר בראשית) לפי שעמד כמה שנים שלא שרתה עליו רוח נבואה קראו פעמים כדי שיתבונן
 כי רוח נבואה הוא שקורא לו עב"ל, אבל מה יאמר באברהם אברהם משה משה, ורש"י כתב
 יעקב יעקב, ל' חנה: (ג) אנכי האל אלהי אביך, אני הוא שאמרתי לאביך אל תרד מזרימה
 אני הוא שאומר אליך אל תירא מרדה מזרימה עתה, וזה כי לגוי גדול אשימך שם כי אמנם
 אם היו בניך יושבים פה היו מחמתנים בגויי הארץ ומתערבים עמהם אבל במלרים לא יקרה
 זה כי לא יוכלין המלרים לאכול את העברים לחם ובנן יהיו לגוי נדל באמרו ז"ל והי' שם
 לגוי מלמד שהיו מזויינים שם, (ר"ע ספורנו). ורש"י פי' אל תירא מרדה מזרימה, לפי
 שהי'

ה מ ע מ ר

בעדות הנגיפה, ורב הוא תואר הפעולה כמו די, ונא בפ"ע ע"ד רב עתה ה' קח נפשי
 (מ"א י"ט ד'), רב עתה הרף ידך (ש"ב כ"ד ט"ז), שגם שם אינו מחובר אל עתה, ולזה בא
 מססיק על רב, ולא כמ"ש המנס געועניום כי רב מחובר לשלשטרוי, וסירוש חדש כזה תמלא
 בחידושי הטור על התורה (מסי רעו ר' יוסף ווייסע גי').

מִרְדָּה מִצְרִימָה כִּי־לָגוּי גְדוֹלָה
 אֲשֵׁימָה שָׁם: (ד) אֲנֹכִי יֵאָרֵד עִמָּךְ
 מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַם־עֲלֶיהָ
 וַיֹּסֶף יֵשׁוּעַ יְדוּ עַל־עֵינֶיךָ:
 (ה) וַיִּקְסֵי עֵקֶב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּשְׂאוּ
 בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם
 וְאֶת־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׂיהֶם בְּעַגְלוֹת
 אֲשֶׁר־שָׁלַח פַּרְעֹה לְשִׂאת אֹתוֹ:
 (ו) וַיִּקְחֻ אֶת־מִקְנֵיהֶם וְאֶת־
 רֶכֶשׁ אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
 וַיָּבֹאוּ מִצְרִימָה יַעֲקֹב וְכָל־זָרְעוֹ
 אִתּוֹ: (ז) בְּנָיו וּבְנֵי בְנָיו אִתּוֹ בְּנֹתָיו

נאך מצרים הינאכצו ציעהען,
 דען איך ווילל דיך דאועלכסט
 צו איינעם גראסען פאלקע
 מאכען: (ד) איך ווילל מיט דיר
 נאך מצרים הינאכ ציעהען,
 אונד איך ווילל דיך אויך וויע:
 דער הינויף ברינגען, אונד
 יוסף זאלל זיינע האנד אויף
 דינע אויגען לעגען. (ה) יעקב
 מאכטע זיך אויף פאן באר
 שבע. דיא זאהנע ישראל'ס
 פיהרטען איהרען פאטער
 יעקב, איהרע קינדער אונד
 איהרע ווייבער אין דען וואגען,
 וועלכע פרעה געשיקט האט.
 טע, איהן אויפצונעהמען;
 (ו) ויא נאהמען איהר פיעה
 אונד איהר גוט, וועלכעס זיא
 אים לאנדע כנען ערווארבען,
 קאמען נאך מצרים, יעקב אונד

ובנות

אלל זיין זאמע מיט איהם, (ז) זיינע זאהנע אונד קנדעס זאהנע, זיינע טעכטער אונד

קינ

תרגום אונקלוס

ר ש י

מִלְמִיחַת לְמִצְרַיִם אָרִי לְעַם סְגִי אֲשֵׁינֶךָ
 תָּמֹן: (ד) אָנָּה אִיחֹת עִמָּךְ לְמִצְרַיִם וְאָנָּה
 אֲסִקֶנְךָ אִף אֲסָקָא וַיֹּסֶף יֵשׁוּעַ יְדוּהִי עַל
 עֵינֶךָ: (ה) וְקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּנְטְלוּ
 בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַח יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וַיַּח טַפְּלֵהוֹן
 וַיַּח נְשֵׂיהוֹן בְּעַגְלוֹתָא דִּי שָׁלַח פַּרְעֹה לְמַטְל יַחִיה: (ו)
 וַדְּבָרוּ יַח גִּיתִיהוֹן וַיַּח קַבְנֵיהוֹן
 דִּי קָנוּ בְּאֶרְעָא דְכְנָעַן וְאִתּוֹ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וְכָל בְּנוֹהֵי וּבְנֵי בְנוֹהֵי

מיכר על שזוקק לנחת לחול'לארץ: (ד) ואנכי
 אעלך. הנטימו להיות נקבר בארץ: (ו) אשר
 רכשו בארץ כנען. אבל מה שרכש בסדן
 ארם נחן הכל לעשו בשביל חלקו במערת
 המכפלה אמר נכסי חובה לארץ אינן כדאי
 לי וזהו אשר כריתי לי העמיד לו לבורן של
 זהב וכסף כמין כרי ואמ' לו טול את אלו:

וית נשיהון בעגלותא די שלח פרעה למטל יחיה: (ו)
 ודברו יח גיתיהון ויח קבניהון
 די קנו בארעא דכנען ואתו למצרים יעקב וכל בניהו ובני בניהו

עמיה

ב א ו ר

שהי' מר על שזוקק לנחת לחולה לארץ: מררה, מקור מנמי פ"א יו"ד, ובלא שלא על מנהגו
 [כי בהסתר היו"ד תבוא תי"ו בסוף ולפניה ב' סגולים כמו שדעהו מרדת שחת (איוב ל"ג ב"ד)],
 וכמוהו אשר תנה הודך (תהלים ח' ב'): (ד) אעלך גם עלה, כלומר ארד עמך וגם עלה
 אעלך, כמו ונרכתם גם אחי (שמות י"ב ל"ב), ואעלך, מננין הפעיל: גם עלה, הנטימו
 להיות נקבר בארץ, או שהוא רמו לבניו שיעלו ממזרים: ישיח ידו על עיניך, על ענייניך
 וברכיך ישמל לעשותם כדכתיב ישת ידו על שניו (איוב ט' ל"ג), כ"כ כרש"ס ז"ל. וראכ"ע
 פי' ישיח ידו על עיניך נמוחק, כן מנהג המינים עם הממים, ואנקלוס ויב"ע וכן המתרגם
 האשכנזי

קינדעס טעמער אונד אלל זיי-
 נען וואמען בראכטע ער מיט
 גען מצרים. (ח) דיעזעס זינד
 דיא נאמען דער צו מצרים אג-
 קאממענרען קינדער ישראל'ס
 יעקב אונד זיינע קינדער: זיין
 ערשטגעבארנער ראובן.
 (ט) ראובן'ס זאהנע: חנוך,
 פלוא, הצרון אונד כרמי.
 (י) שמעון'ס זאהנע: ימואל,
 ימין, אהר, יכין, צחר אונד
 שאול, זאָהן איינער כנענית.
 (יא) לוי'ס זאהנע: גרשון, קהת
 אונד מררי. (יב) יהודה'ס זאהנע:
 ער אונד אונן, שלה, פרץ אונד
 זרח; ער אונד אונן אבער
 עטאָרבען אים לאַנדע כנען,

וּבְנוֹת בְּנָיו וְכָל-זָרְעוֹ הֵבִיא אֹתוֹ
 מִצְרַיִם: (ח) וְאֵלֶּה
 שְׁמוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
 מִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב
 רְאוּבֵן: (ט) וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ
 וּפְלוּא וְחֶצְרֹן וְכֶרֶמִי: (י) וּבְנֵי
 שְׁמֹעוֹן יְמוּאֵל וַיְמִין וְאַהֲרָ וַיְכִין
 וְצַחֵר וְשְׂאוּל בֶן-הַכְּנַעֲנִית:
 (יא) וּבְנֵי לֵוִי גֵרְשׁוֹן קַהֲתָ וּמֶרְרִי:
 (יב) וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוּנָן וְשֵׁלָה
 וּפְרִץ וְזָרַח וַיְמִית עֵר וְאוּנָן בְּאֶרֶץ

ר ש י

תרגום אונקלוס

(ז) ובנות בניו. סרח בת אשר ויוכנד בת
 לוי: (ח) הנאים מצרימה. על סס השעה
 קורא להם הכתוב נאים. ואין לתמוה על
 אשר לא כתב אשר באו: (י) בן הכנענית.
 בן דינה שנבעלה לכנעני. כשהרגו את שנס
 לא הייתה דינה רוכה לנאפת עד שנשבע לה
 שמעון

עמיה בנחיה ובנת בנחיה וכל זרעיה אחי
 עמיה למצרים: (ח) זאלין שמחה בני ישראל
 דעאלול למצרים יעקב ובנחיה בוכריה יעקב
 ראובן: (ט) ובני ראובן חנוך ופלוא וחצרון
 וכרמי: (י) ובני שמעון ימואל וימין ואהר
 ויכין וצחר ושאוול בן כנעניתא: (יא) ובני לוי גרשון קהת ומררי:
 (יב) ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח ומית ער ואונן בארעא

ב א ר

האשכנזי תרגמו המלות כמות שהן, כי יתכן לכלול בהם שתי הכוונות יחד: (ז) ובנות בניו,
 סרח בת אשר ויוכנד בת לוי, לשון רש"י, ומה ירבה בנתיביו אבל דרך הכתוב כשידבר ביסודי
 הרבים יאמר ביחיד לשון רבים, ובני דן חשים (להלן כ"ג), ובני פלוא אליאב (במדבר כ"ו
 ח'), וכן בנותיו דינה, ובנות בניו, סרח בת אשר, אבל יוכנד לא יזכרנה הכתוב כמו שאמר
 כל נפש ששים ושא, אבל ירמוח אליה כדעת רבתינו (הרמב"ן), ועיין מה שנכתבתי בפ' וישב
 בפסוק ויקמו כל בניו וכל בנותיו (לעיל ל"ז ל"ה), ועיין מ"ג הראש"ס ז"ל והמהרש"א בחידושי
 אגדות כפ"ב (דף קכ"ג ע"ב): (ח) הבאים, על סס השעה קורא להם הכתוב נאים, ואין
 לתמוה על אשר לא כתב אשר באו, (רש"י), כי הייתה להם אז הביאה כמו תואר דנק בהם,
 והוא כמו חלק הלשון הנקרא (פארטיליפיון), שהוא פעל ואס ידעו (דיו חנקא ווערען), וכן
 תרגמו המהרש"א האשכנזי: (י) ושאוול בן הכנענית, רש"י פירש ע"פ ב"ר בן דינה שנבעלה
 לכנעני, ועם שהדבר מקיים גם ע"פ סיפור ספר הישר ששמעון לקח את דינה אחותו לאשה,
 אבל לקראה כנענית ע"ש שנבעלה לכנעני הוא דרך דרש, אבל בספר הג"ל יספר כי כנענית
 אחרת לקח לשפחה משני שנס ונא אליה וילדה לו את שאול, זה בניו הראשונים נולדו לו
 מדינה אחרת, כמ"ש בפ' ושלח (לעיל ל"ד י"ב), ועיין מ"ג עוד בפ' וישב (סס ל"ח ב'):

בְּנֵעַן וַיְהִי בְנֵי־פְרִץ הַצֶּרֶן
וְחָמוּל: (יג) וּבְנֵי יִשְׁשַׁכָּר הַתּוֹלַע
וּפְוֵה וַיּוֹב וְשִׁמְרוֹן: (יד) וּבְנֵי זַבְרוּן
סָרַד וְאַלּוֹן וַיַּחֲלֵאל: (טו) אֱלֵיָן
בְּנֵי לֵאָה רַי יְלִידָת לַיַּעֲקֹב
בְּפֶדֶן אֶרֶם וְאֵת דִּינָה בְּתוֹ כָּר־
נַפְשׁ בְּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֵשִׁים וּשְׁלֹשׁ:

דיא זאָהנע פּרץ: חצרון אונד
חמול. (יג) יששכר'ס זאָהנע:
חולע אונד פוה, יוב אונד
שמרון. (יד) זבול'ס זאָהנע:
סרד, אלון אונד יחלאל.
(טו) דיעועם זינד לאה'ס זאָה-
נע, וועלכע זיא דעם יעקב צו
פון ארם געבאָרען, וויא אויך
זיינע טאָכטער דינע; זאָהנע
אונד טעכטער צו זאָממען
דרייא אונד דרייסיג פּערזאָן
נען

ובני

ר ש י

תרגום אונקלוס

דְּכַנְעַן וַיְהִי בְנֵי פְרִץ הַצֶּרֶן וְחָמוּל:
(יג) וּבְנֵי יִשְׁשַׁכָּר הַתּוֹלַע וּפְוֵה וַיּוֹב וְשִׁמְרוֹן:
(יד) וּבְנֵי זַבְרוּן סָרַד וְאַלּוֹן וַיַּחֲלֵאל: (טו) אֱלֵיָן
בְּנֵי לֵאָה רַי יְלִידָת לַיַּעֲקֹב בְּפֶדֶן אֶרֶם וְיָת
דִּינָה בְּרֵיתָהּ כָּל נַפְשׁ בְּנוֹתָי וּבְנֵי תַלְחִין

שמעון שיסאנה כ"ר: (טו) אלה בני לאה
ואת דינה בתו. הזכרים תלה בלאה והנקב'
תלה ביעקב ללמדך אשה מזרעת תחלה
יולדת זכר איש מזרע תחלה יולדת נקבה:
שליש ושש. ובפרטן אי אמה מולא אלא
שליש ושנים אלא זו יוכנד שנולדה בין
החומות בכניסתן לעיר שנאמר אשר ילדה
אותה ללוי במכרים לידתה במכרים ואין
הורחה

וחלת

ב א ו ר

(טו) שלשים ושלוש, ובפרטן אי אמה מולא אלא שלישים ושנים אלא זו יוכנד שנולדה בכניסתן
לעיר שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במכרים (במדבר כ"ו נ"ט), לידתה במכרים ואין הורחה
במכרים, זו היא שיטת רבותינו (בסוטה דף י"ב ע"א ובכ"ב דף ק"כ ע"א וקכ"ג ע"ב ובכ"ר פ'
ל"ד סימן ח'), וכן סופר בספר הישר. והראב"ע אחר שטען על דעת חז"ל בענין יוכנד כתב
והנכון בעיני שיעקב בחשבון וממנו יחל כאלו אמר כל נפש בניו ובנותיו עם נפשו שלישים ושש
והרא"י על זה שאמר בתחלה יעקב ובניו, ואם טען טוען ויאמר כי הנה כתוב ויהי כל נפש
ילאי ירך יעקב שנעים נפש (שמות א' ה'), דע כי הכתוב לא חשב להוליא אחד משנעים כאשר
אמר אשר ילד לו בפדן ארם (לעיל ל"ה כ"ו), ולא נולד לו בנימין שם כי גם כן הפרשה שנים
עדים, האחד שאמר ואלה שמות בני ישראל הנאים מצרימה יעקב ובניו, והנה הזכיר כי
יעקב מבני ישראל כי לא הלך הכתוב כי אם אחר הרוב, והעד השני כל הנפש לבית יעקב
הנאה מצרימה שנעים, ומושה ואפרים לא באו אל מכרים כי שם היו ושם נולדו וכתוב אחר
שנעים

ה מ ע ר

מו (טו) שלשים ושלוש, עיין מה שהניח במנאר ז"ל בשם הראב"ע כי יעקב נכלל בחשבון
ובו, ויפה העיר רעי ד"ו ו"ל: אני מלאחי ראי' נבונה בס' ד"הי (א' כ"ה ג')
שמונה שם בני ידותון ואומר: בני ידותון גדליהו ולרי וישעיהו משביהו ומתחיהו ששה על
יד אביהם ידותון וגו' (ומדע חז"ל אשתו של ידותון מעוברת היתה אינו בפשטות הכתוב) הרי
להדיא כי כלל את ידותון בתוך בניו, אף כי התחיל בני ידותון וסיים על יד אביהם; ועוד
ראוי להזכיר בזה מ"ש הכ"א בסוף ערבי פסמים ו"ל: יש מקשין בין דקרא קאמר תספרו
חמשים יס למה אין אנו מונין אלא מ"ט יום וכו' ולי נראה שאין אנו לריכין לדחוקות הללו
וכו' ומתספרו חמשים יום לאו קשיא מידי שכן דרך המקרא כשנגיע המנין לסכום עשירית

נען . (טז) דיא זאָהנע גר'ס :
 צפיון , חני , שוני , מצבן , ערי ,
 ארודי אונד אראלי . (יז) דיא
 קינדער אש'ס : ימנה , ישוה
 אונד ישוי , בריעה אונד איה-
 רע שוועסטער שרר ; דיא
 זאָהנע בריעה'ס : חבר אונד
 מלכיאל . (יח) דיעזעס זינד
 זלפה'ס זאָהנע , וועלכע לבן
 זיינער טאָטער לאה מיטנע-
 געבען ; זיא געבאָהר דעם
 יעקב דיעזע זעכצעהן פערואַ-
 נען . (יט) דיא זאָהנע רחל'ס ,
 יעקב'ס פֿרויא : יוסף אונד

ר ש י

הורחה במלרים : (יט) בני רחל אשת
 יעקב . זכנלן לא נאמר כן אלא שהיתה
 עיקרו

(טז) וּבְנֵי גֵר צְפִיּוֹן וְחָנִי שׁוֹנֵי וְאַצְבָּן
 עָרֵי וְאַרְוֵדִי וְאַרְאֵלִי : (יז) וּבְנֵי
 אִשָּׁר יִמְנָה וְיִשׁוּהָ וְיִשׁוּי וּבְרִיעָה
 וְשָׂרָה אַחֲתָם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר
 וּמְלַכִּיאֵל : (יח) אֵלֶּיךָ בְּנֵי זִלְפָּה
 אֲשֶׁר-נָתַן לָבֵן לְלֵאָה בְּתוֹ וַתֵּלֶד
 אֶת-אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
 נַפְשׁ : (יט) בְּנֵי רַחֵל אִשְׁתִּי יַעֲקֹב

יוסף

תרגום אונקלוס

ותלחת : (טז) ובני גר צפיון וחני שוני ואצבון
 ערי וארודי ואראלי : (יז) ובני אשר ימנה
 וישוה וישוי ובריעה ושרה ומהלכיאל : (יח) אלין בני זלפה
 די יהב לבן ללאה בתו ותלד את אללה עשר נפשות : (יט) בני רחל

אחת

ב א ו ר

בשנעים נפש ירדו אנהך מלרימה (דברים י' כ"ג), ואלה שניהם לא ירדו , ג"כ זה הכתוב
 לעד כי יעקב נכנס בחשבון כי נפש יש לו והוא העיקר עב"ל , וגם זה הי' נכון בפשט הכתוב
 ולא רחוקה היא דעה זאת מדעת חז"ל בבר' (פ' ז"ד ס"י א'), שאמרו שם ויש אומרים יעקב
 השלים עמהם את המנין , ע"ש עוד , והנה הרש"ם עם שפי' כהרש"ע , מ"מ לא הרמיק
 גם דעת חז"ל שיונבד השלימה החשבון , והביאה באחרונה , ובדר עמד הרמב"ן ז"ל ובטל את
 טענות הראב"ע נגד דברי רז"ל בדברים יר' ונכוחים : (יט) בני רחל אשת יעקב , זכנלן
 לא נאמר כן אלא שהיתה עיקרו של בית , (רש"י) , ולשון הרמב"ן דרך הכתוב למנות בני
 הנבירות יחד בתחלה כמו שאמור בסדר וישלח יעקב ונסדר ואלה שמות בני ישראל או למנותם
 כחולדותם הנכור כנבורתו והלעזר כלעירתו כאשר עשה דברכחם בסדר וימי יעקב , אבל בבאן
 מפני שבא למנות מספרם כי בשנעים נפש ירדו מלרימה הקדים המרובה בנפשות , ולכך הזכיר
 רחל בחוק הלמינות , והולרך להזכירה בכבוד ואמר אשת יעקב כאשר הזכרתי למעלה עב"ל :

ונעמו

ה מ ע ר

סמות אחת מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחת כיוולא בו כל הנפש לבית
 יעקב הנאה מלרימה שנעים וכו' ע"ש ; והנה הראב"ע אינו מסכים לזה כי כתב חז"ל : י"א
 כי מספר שנעים בעבור שהוא סך חשבון כי ס"ט היו חיה המפלא טעה בעבור שמלאו כל
 נפש בניו וזנותיו שלשים ושלש והם שלשים וששים עב"ל , וללעתי אין טעות בזה כ"כ כי מספר
 שלשים ושלש מוסב על התחלת הפרשה אלה שמות בני ישראל יעקב ובניו , הרי שכלל גם את
 יעקב בתואר בני ישראל , רק שפרט באמצע את בניו מן לאה , ולבסוף הוא כולל אותם יחד
 ואמר שלשים ושלש והוא כלירוף יעקב , אמנם בסוף הפרשה הוא אומר כל הנפש לבית יעקב
 הבאה מלרימה שנעים , ועל זה ז"ל כי בא שנעים מפני סך החשבון , כי קשה הוא פה לומר
 שכלל יעקב בחוק בית יעקב עב"ל .

חרגום אשכנזי שמו

בנימין. (כ) דעם יוסף וואר=
 דע אים לאנדע מצרים געבא=
 רען: מנשה אונד אפרים, וועל=
 5ע איהם אסנת, טאכטער
 פוטי פרע'ס, פריעסטערס
 צו און, געבארען האטטע.
 (כא) בנימין'ס זאָהנע: בלע,
 בכר, אשכל, גרא, נעמן,
 אחי אונד ראש, מפים אונד
 הפים אונד ארד; (כב) דיעזעס
 זינד דיא זאָהנע רחל'ס, דעם
 יעקב געבארען, צוזאממען
 פֿיערצעהן פערזאָנען. (כג) דן'ס
 זאָהנע: חשים. (כד) נפתלי'ס
 זאָהנע: יחצאל, גוני, יצר
 אונד שלם. (כה) דיעזעס זינד
 בלהה'ס זאָהנע, וועלכע לבן
 זינער טאכטער רחל מיטגע=
 געבען; זיא געבאהר דעם
 יעקב דיעזע, צוזאממען זיע=
 בען פערזאָנען. (כו) אללע
 פערזאָנען, דיא מיט יעקב
 נאך מצרים קאמען (געמליך זיי=

יוסף ובנימן: (כ) ויולד ליוסף
 בארץ מצרים אשר ילדה לו
 אסנת בת פוטי פרע כהן אן
 את מנשה ואת אפרים: (כא) ובני
 בנימן בלע ובכר ואשכל גרא
 ונעמן אחי וראש מפים וחפים
 וארד: (כב) אלה בני רחל אשר
 ילד ליעקב כל נפש ארבעה
 עשר: (כג) ובני דן חשים: (כד) ובני
 נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם:
 (כה) אלה בני בלהה אשר נתן
 לבן לרחל בתו ותלד את אלה
 ליעקב כל נפש שבעה: (כו) כל
 הנפש הבאה ליעקב מצרימה

יצאי

חרגום אונקלוס

נע

ר ש י

עיקרו של בית: (כו) כל הנפש הבאה
 ליעקב. שילאו מארץ כנען לבא למכרים
 ואין הבאה זו לשון עבר אלא לשון הווה
 כמו

אחתי יעקב יוסף ובנימן: (כ) ואחילידו
 ליוסף בארעא דמצרים די ילידת ליה
 אסנת בת פוטי פרע רבא דאון ית מנשה
 וית אפרים: (כא) ובני בנימין בלע ובכר ואשכל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים
 וארד: (כב) אליו בני רחל די אחילידו ליעקב כל נפשחא ארבעת עשר: (כג) ובני
 דן חשים: (כד) ובני נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם: (כה) אליו בני בלהה די יחב
 לבן לרחל ברתיה וילידת ית אליו ליעקב כל נפשחא שבע: (כו) כל נפשחא דעלא
 ליעקב

ב א ו ר

(כא) ונעמן, הוא בן בנימין כי יש נעמן שהוא בן בנו נפ' פינחס כמ"ס ויהיו בני בלע ארד
 ונעמן (במדבר כ"ו מ'): (כג) ובני דן חשים, יתכן שהיו שנים ומת אחד מהם ולא הזכירו
 הכתוב או כי בן דרך הלשון, (הראב"ע), ולא נמלא בשום מקום שיהי' לו שנים, ומדוע
 ירמז עליו הכתוב אם מת טרם נולד למכרים, והנכון כי בן דרך הכתוב כשידבר נישוסי הכנים
 יאמר נישוד לשון רבים, כמ"ס בשם הרמב"ן לעיל (נפסוק ז'): (כו) כל הנפש וגו' מצרימה

יצאי

תרגום אשכנזי

נע אייגענען נאכקאממען, אהי
נע דיא ווייבער דער זאָהנע
יעקב'ס, צוואַממען ועלם אונד
זעכציג פּערזאָנען; (כו) אונד
דיא זאָהנע יוסף'ס, וועלכע
איהם אין מצרים געבאָרען
וואורדען, וואָרען צוויי פּער-
זאָנען. דיא פּאַמיליע יעקב'ס,
דיא צו מצרים איינטראַף, וואָר
אלאָ צוואַממען זיעכציג פּער-
זאָנען. (כח) דען יהודה זאָנרטע
ער פּאַראוים צו יוסף, דאָס ער

ויגשמו

וַיֵּצְאוּ יִרְכּוּ מִלֶּבֶד נְשֵׂי בְנֵי-
יַעֲקֹב כָּל-נַפְשׁ שְׁשִׁים וּשְׁשׁ:
(כו) וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר-יָלְדוּ-לוֹ
בְּמִצְרַיִם נַפְשׁ שְׁנַיִם כָּל-הַנַּפְשׁ
לְבֵית-יַעֲקֹב הִבָּאָה מִצְרַיִמָּה
שִׁבְעִים: ^{ששי} ס (כח) וְאֶת-
יְהוּדָה שָׁלַח לִפְנֵי אֶל-יוֹסֵף

להורח

איהם

רש"י

תרגום אונקלוס

לַיַּעֲקֹב לְמִצְרַיִם נְפָקִי יִרְכִיָּה בַר מְנַשֵּׁי בְנֵי
יַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שְׁתִּין וּשְׁתִּין: (כו) וּבְנֵי
יוֹסֵף דִּי אֲתִילִידוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא
חֲרִיתִין כָּל נַפְשָׁתָא לְבֵית יַעֲקֹב דִּי עָלָא
לְמִצְרַיִם שִׁבְעִין: (כח) וַיִּחַ יְהוּדָה שָׁלַח
קדמוהי ז

כמו זערכ היא באה (אסתר ז') וכמו
והנה רחל כמו באה עם הלואן לסיכך
טעמו למטה באל"ף לפי שכשילאו לבא
מארץ כנען לא היו אלא ששים ושש.
והשני כל הנפש לבית יעקב הנאה מלרימה
שנעים הוא לשון ענר לסיכך טעמו למעלה
בני"ת לפי שאשכנזי הם היו שנעים שמלאו
שם יוסף ושני בניו ונתוספה להם יוכנר
בין השמות. ולדברי האומר תאומות

נולדו עם השנעים לריכוס אנו לומר שמתו לפני ירוחן למנרים שהיו לא נמנו כאן. מלאתי בייקרא
רבה עשו שם נפשות היו לו והכתוב קורא אותן נפשות ביתו לשון רבים לפי שהיו עובדים לאלהות
רבה. יעקב שנעים היו לו והכתוב קורא אותן נפש לפי שהיו עובדים לאל אחד:
להורות

באור

(יצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב) כל נפש ששים ושש , וכן השנירו המתרגם האשכנזי ,
ולכן מלת יעקב באחת שהיא מפסיק גדול מכל הטעמים שלפניו , ולפי שהמאמר ארוך חוזר
וכופל מלת נפש שהיא נושא המאמר , וכן מנהג הכתוב בהרבה מקומות : יצאי ירכו וגו' כל
נפש ששים ושש , כי יעקב שהוא מזכרון של שלשים ושלש אינו כגלל יצאי ירכו כי יצאי ירכו
לא היו אלא ששים ותשע , וכי אמר משה בשנעים נפש ירדו אבד מלרימה (דברים י' כ"ב) ,
שיעקב ובניו היו שנעים , (הרשב"ם) , וכבר כתנתי דעת שכמיו ז"ל שיוכנר השלימה הזכרון :
(כו) נפש ישנים , אמר בזה המספר פגמים חזרון הזכרים , כמו כל נפש ארכעה עזר , כל
נפש שנעה , ופעמים חזרון הנקבות כל נפש וגו' שלשים ושלש , שש עשרה נפש , לפי שהגוף
הוא בלשון זכר והנפש בלשון נקבה , והכוונה בכל אלה בלרופם יחד : הכאה מצרימה שבעים ,
מלעיל שהוא פעל עבר (והה"א במקום אשר , ופירושו אשר באה כי לא תשמע ה"א הידיעה
בעברים) , לפי שמשכנזי לשם היו שנעים , שמלאו שם יוסף ושני בניו ונתוספה להם יוכנר בין
התומות , אבל ה"א כל הנפש הנאה ליעקב וגו' ששים ושש , מלרע שהוא בניו , ופירושו שילאו
מארץ כנען לבא למנרים , ואז לא היו אלא ששים ושש , כן פירש"י , ואנקלוס תרגם שניהם
דעלא , וב"ת יב"ע , אבל נמלא בת"א ה"א מווקד העי"ן והלמ"ד שניהם בקאץ , והב"י העי"ן
בת"ס , ואולי לריק להנייה כך גם בת"י"ע , וגם המתרגם האשכנזי חלק בנייהם ותרגם ה"א
(דיח נאך מצריים קאזען) , והב"י (דיח לו מצריים חיינטראץ) : מצרימה , אינו העיר אנקראת

ק

להורת לפניו גשנה ויבאו ארצה
גשן: (כט) ויאמר יוסף מרכבתו
ויעל לקראת ישראל אביו גשנה
וירא אליו ויפל על צוואריו ויבך
על צוואריו עוד: (ל) ויאמר
ישראל אל יוסף אמותה הפעם

אחרי

תרגום אשכנזי שמו

איהו אנווייע נאך גשן, אונד
זיא קאמען אן אים לאנדע
גשן. (כט) יוסף ליעם זיינען
שטאמטסוואגען אנטשפאנען,
אונד צאג הינויף נאך גשן וויי-
נעם פאטער ענטגעגען; אלס
ער איהם צו געוויכטע קאם,
פיעל ער איהם אום דען האלו,
אונד וויינטע לאנגע אן זיינעם
האלזע. (ל) ישראל שפראך
צו יוסף: גונמעהר ווילל איך

גערן

ר ש י

(כח) להורות לפניו. בתרגומו לפנות לו
מקום ולהורות היאך יחישב בה: לפניו.
קודם שיגיע לשם. ומ"א ולהורות לפניו
לחקן לו בית תלמוד שמעם תלא הוראה:
(כט) ויאמר יוסף מרכבתו. הוא עלתמו
אמר את הסוסים למרכבה להודרו לכבוד
אביו: וירא אליו. יוסף נראה אל אביו:
ויבך על צוואריו עוד. לשון הרבות בכיה
וכן כי לא על איש ישים עוד (איוב ל"ד)
לשון רבוי הוא אביו שם עליו עלילות
גוספות על חטאיו אף באן הרבה והוסיף בכי יומר על הרגיל. אבל יעקב לא נפל על צוואריו יוסף ולא
בשקו ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע: (ל) אמותה הפעם. פשוטו בתרגומו ומדרשו סבור הייתי
למות

תרגום אונקלוס

קדמוהי לוח יוסף לפנאיה קדמוהי לגשן
ואהו לארעא דגשן: (כט) ויאמר יוסף
רתיבוהי וסליק לקדמות ישראל אבדוהי
לגשן ואיתחזי ליה ונפל על צוואריה ובכא
על צוואריה עוד: (ל) ויאמר ישראל ליוסף
אילו אנא מאית וימנא הדא מנחם אנא

בהר

ב א ו ר

כן כי לא באו אלא לגשן, רק ר"ל מזרימה ארץ מכרים וגשן בגללה: (כח) להורח לפניו,
כמו ש"א לפנות לו מקום ולהורות היך יחישב בה ויחך יחוקן בית דירה לפני בוא יעקב לגשן:
לפניו קודם שיגיע לשם, כי נמלאת מלה זאת נענין ההקדמה, כמו לפני בוא יוסף ה' (מלאכי
ג' ב"ג), לפניו הארץ יסדת (תהלים ק"ב כ"ו): (כט) ויאמר יוסף, ע"י לוי כמו ויבן שלמה
את הבית (מלכים א' ו' י"ד), כן פירש הראב"ע, וכן מתורגם בל"א: וירא אליו, רש"י פי'
יוסף נראה אל אביו, ויפל על צוואריו, וכן ויבך על צוואריו, שב ג"כ על יוסף, ועוד ל' הרבות
בכיה, וכן כי לא על איש ישים עוד (איוב ל"ד כ"ג), לשון רבוי הוא, אביו שם עליו עלילות
גוספות על חטאיו, אף באן הרבה והוסיף בכי יומר על הרגיל, אבל הרמב"ן במב והנכון
בעיני כי כבר היו עיני ישראל נבדים קלת מזקן או שבא יוסף במרכבת המשנה ועל פניו המנוסת
בדרך מלכי מכרים ולא היה ניכר לאביו וגם אחיו לא הביטוהו לפיכך הזכיר הנחמד כי באשר
נחראה אל אביו שהביט בו והכירו ופל אביו על צווארו ובנה עליו עוד באשר יבנה עליו תמיד
עד היום הזה בשלל ראהו ואמ"כ אמר אמותה הפעם אחרי ראיתי את פניך ודבר ידוע הוא
מי דמעחו מלוייה אם האב הזקן המנוא את בנו מי לאחר היאוש והאבל או הטר הבמור במולך
ואל תחוש בעבור אמרו ויאמר ישראל כי ממנו ידבר ויחזור ויזכיר שמו וכן ויקבץ את כל אבלי
שבע שנים וגו' ויבכר יוסף בר וגו' וליוסף ולד שני בניו וגו' (לעיל מ"א מ"ט ומ"ט ו'), וכן
במקומות רבים תמיד נחובה ונמקרא עכ"ל, ונס' היטה סוכר כי יעקב נפל על צוואריו יוסף
ובנה כפי' הרמב"ן ז"ל, והמתרגם באשכנזי מרגם ויוא אליו ויפל וגו' ויבך וגו' באוסן כסבים
לכ' הבידושים בלי הנדעה: (ל) אמותה הפעם, מ"א אלו אביו מאית זמנא הדא מנחם אנא,

גערן שטערבען, נאכרעם איך
דיין אנגעזיכט וויעדער געווען
הען, דאס דוא נאך לעבעסמא!
(לא) יוסף שפראך צו זיינען בריו
דערן אונד צור פאטעלע זיי
נעם פאטערס: איך ווילל היינט
געהען, אונד עס פרעה בערדיג
טען, אונד איהם זאגען: מיי
נע ברודער אונד דיא פאמי
ליע מיינעם פאטערס, דיא
אים לאנדע כנען צו הווע זינד,
זינד צו מיר געקאטמען: (ג) דיא
מעננער זינד פיעההירטען, דען

אחרי ראותי את פניך כי עודך
חי: (לא) ויאמר יוסף אל אחיו
ואל בית אביו אערה ואגידה
לפרעה ואמרה אליו אחי ובית
אבי אשר בארץ כנען באו אלי:
(לב) והאנשים רעי צאן כי אנשי
מקנה היו וצאנם ובקרם וכל
אשר להם הביאו: (ג) והיה כי

זיא האבען זיך פאן יעהער מיט פיעהצולט אבנענעכען: איהר קליינעם פיעה, איהר רינד
פיעה, אונד וואס איהגען אנגעהארט, האבען זיא אויך מיטגעבראכט. (ג) ווען איך

חרגום אונקלוס

למות שתי מיחות בעולם הזה ולעולם הבא
שנסמלקה ממני שכינה והייתי אומר
שיתבעני הקב"ה מיתחך עכשו שעודך מי
לא אמות אלא פעם אחת: (לא) ואמרה
אליו אחי וגו'. ועוד אומר לו והאנשים
רועי

בחר בחזיתינון לאפק ארי עד כען קיים
את: (לא) ויאמר יוסף לאחיה ולבית אביה
אפק ואחוי לפרעה ואומר ליה אחי ובית
אבא די בארעא דכנען אתו לוחי: (ג) וגובריא
רעי ענא ארי בקרי מרי גיחי הו וענהון ותריהון וכל די להון איתאיו: (ג) ויהי

ארי

ב א ו ר

וכן תיב"ע והמתרגם האשכנזי: (לא) אעלה ואגידה לפרעה, כאשר הלך ממזרים לנגן אשר
ויעל לקראת ישראל אביו גשנה ואיך אמר בשבוע למזרים מנגן אעלה, אלא פי' אעלה על
המרכבה (מ"י): (לב) והאנשים רעי צאן וגו', ועוד אומרה אליו והאנשים וגו', ול' הרמב"ן
והאנשים רעי צאן כי אנשי מקנה היו, אמר לו שהם רועים אבל לא שירעו בהמות של אחרים
כי גם בשל עצמם יש להם עבדים ובני בית ירעו אותם אלא שעשרם במקנה, וזה טעם כי
אנשי מקנה היו והי' להם עושר ועבודה רבה מאד במקנה רב אשר להם כי לא רלה להזכיר
רק לכבוד עב"ל: כי אנשי מקנה היו, מעולם, וכן מתורגם בל"א:

בעבור

ה מ ע מ ר

(לא) אעלה, הרב המבאר מירש בשם מ"י שהכוונה אעלה על המרכבה, ויותר יראה שהוא
דרך כבוד, שכל הבא למלך לעליה נחשב לו. (לב) והאנשים, לדעתי לכוונה מיוחדת
אמר יוסף אל פרעה בדבריו האלה, כדי להרחיק את אחיו מעיר המלוכה, כי עוד פחד
מסערות נפשם פן תהיה זאת לפוקה גם לו גם להם אם ירחצו ריב עם שרי המלך, גם ידע
בו רועי מקנה הם ואינם מורגלים להתייבב לפני מלכים ולעמוד בחצר המלך, ולכן לקח רק
מקבת אחיו והעמידם לפני פרעה אך לרגעים.

לגור

יִקְרָא לָכֶם פְּרֻעָה וְאָמַר מַה־
 מַעֲשֵׂיכֶם: (לד) וְאָמַרְתֶּם אֲנָשֵׁי
 מִקְנֵה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְעוּרֵינוּ וְעַד־
 עַתָּה גַם־אֲנַחְנוּ גַם־אֲבֹתֵינוּ
 בְּעִבּוֹר הַשָּׂבוּ בְּאֶרֶץ גִּשּׁוֹן כִּי־
 תוֹעֵבֶת מִצְרַיִם כָּל־רָעָה צָאן:
 מו (א) וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיִּגְדַּל לְפָרְעָה
 וַיֹּאמֶר אָבִי וְאֶחָי וְצִאֲנָם וּבְקָרָם
 וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
 וְהֵנָּם בְּאֶרֶץ גִּשּׁוֹן: (ב) וּמִקְצֵה
 אֲחִיו לָקַח הַמִּשְׁתָּה אֲנָשִׁים וַיִּצְגְּם

נון פרעה רופעו לעסט, אונד
 שפריצט: וואס איזט אייער
 טהון? (לד) זאָ זאלעט: דייע
 דיענער זינד לייטע, דיא זיך
 מיט דער פֿיעהצוכט אַכנעבען
 פֿאַן אינזערער יונגנד אָן ביז
 יעטצט, זאָוואָהל וויר אַלס
 אויך אינזערע עלטערן, דאָמיט
 איהר אים לאַנדע גשן בלייבען
 מאַנעט: דען דיא פֿיעההיר=
 טען זינד דען מצרים אוין גריל.
 מז (א) יוסף קאַם הין, בע־
 ריכטעטע עם דעם
 פרעה, שפראַך נעמליך: מוין
 פֿאַטער אונד מיינע ברודער
 זאממט איהרעם קליינען אונד
 גראַסען פֿיעה, אונד וואָס זיא
 זאָנסט האַבען, זינד אויס דעם
 לאַנדע כנען אַנגעקאַממען,
 אונד זינד יעטצט אים לאַנדע
 גשן. (ב) פֿאַן דען יינגסטען זינער ברודער נאָהם ער פֿינף מעננער, אונד שטעללעטע זיא
 פֿאַר

לפני

תרגום אונקלוס

אָרִי יִקְרִי לָכוֹן פְּרֻעָה וַיִּמְרָמָה עוֹבְדֵיכֹן:
 (לד) וְחִמְרוּן גְּבָרִי מְרִי גִיחִי הָיוּ עֲבָדֶיךָ
 מִנְעִירְנָא וְעַד כְּעַן אָפּ אֲנַחְנָא אָפּ אֲבֹתְחָנָא
 בְּדִיל דְּחִיתְבוּן בְּאַרְעָא דְּגִשּׁוֹן אָרִי מְרַחְקִין
 מְצַרְאֵי כָּל רְעֵי עָנָא:
 מז (א) וַאֲחָא יוֹסֵף וְחָוִי לְפָרְעָה וְאָמַר
 אָבָא וְאֶחָי וְעַנְהוֹן וְחֹרֵיהוֹן וְכָל
 דִּי לְהוֹן אָתוּ מְאַרְעָא דְּכְנָעַן וְהָא אִינּוֹן
 בְּאַרְעָא דְּגִשּׁוֹן: (ב) וּמִקְצֵת אַחֹרֵי דְּבֵר

ר ש י

רועי לאן וגו': (לד) בעבור תשבו בארץ
 גושן. והיא כריכה לכם שהיא ארץ מרעה
 וכשתאמרו לו שאין אדם בקיטין במלאכה
 אחת יחייקכם מעליו ויושיבכם שם:
 כי תועבת מצרים כל רועה לאן. לפי
 שהם להם אלוהות:
 מז (ב) ומקלה אחיו. מן הפסותים
 שבהם לגבורה שאין נראים
 גבורים שאם יראה אותם גבורים יעשה
 אותם אנשי מלחמתו. ואלה הם ראובן
 שמעון לוי יששכר ובנימין. אותן שלח
 כפל משה שמותם כשברכן אבל שמו
 הגבורים כפל. וזאת ליהודה שמע ה'
 קול יהודה ולמד אמר ברוך מרטיב גד

ב א ו ר

(לד) בעבור תשבו בארץ גושן, והיא כריכה לכם שהיא ארץ מרעה, וכשתאמרו לו שאין אדם בקיטין במלאכה אחת יחייקכם מעליו ויושיבכם שם: כי תועבת מצרים כל רועי צאן, לפי שהם להם אלוהות, (רש"י), ולשון הראשון כי תועבת מצרים כל רועה לאן, לאות כי בימים ההם לא היו המלכ' אובלי' בשר ולא יעובו אדם שיזבח לאן כאשר יעשו היום אנשי הודו וימי שהוא רועה לאן תועבת היא שהיא אותה החלב ואנשי הודו לא יאכלו ולא ישתו כל אשר ילא מחי מרגיש עד היום הזה עכ"ל:
 מז (ב) ומקצה, המ"ם אינה לשמוש מן קלה, בעבור שאין דגז אחריה למסרון נו"ן, אבל